

התאחדות היהודים הרומנים

(Uniunea Evreilor Romani). הארגון הפוליטי היהודי הוותיק והמוכר ביותר ברומניה, יורשו של הארגון הראשון שהוקם ברומניה, התאחדות היהודים 'ילידי הארץ' (Pamanteni). עד לפיזורו ב-1938 כאשר פיזר המלך קרול II את כול הארגונים הפוליטיים ברומניה, הצטיינה ההתאחדות בהגנה על האינטרסים של הקיבוץ היהודי, בהשגת זכויות האזרח ושמירתן, בביטול ההפליה בכול תחומי החיים, במאבק עם אנטישמיות רשמית ומוסווית, בשילוב היהודים בתחומי החיים השונים ועוד. בראש הארגון עמד ד"ר וילהלם פילדרמן, אישיות פוליטית יהודית סמכותית ומוכרת, שזמן רב ראו בו הארגונים היהודיים העולמיים, וכן מדינאים רומנים רבים, את מנהיג יהודי רומניה. קשריו עם הממסד הרומני המסורתי, ואף עם שלטונות יון אנטונסקו, עזרו לו רבות להגן על הקיבוץ היהודי בימי המשטר הפשיסטי והוא הצליח לגייס את החוגים ההם במאבק למניעת גירוש היהודים מרומניה הישנה (הרגאט – רומניה בגבולותיה שלפני מלחמת-העולם הראשונה) ובטרנסילוניה הדרומית למחנות ההשמדה בפולין.

לאחר השחרור חודשה פעילותה של ההתאחדות, שבעיני פילדרמן ועוזריו נחשבה למעין 'ליגה לזכויות האדם ליהודי רומניה'. הקומוניסטים היהודים ראו בארגון גוף המסכן את מעמדם ובעומד בראשו ראו 'יליו מאניו יהודי' (יליו מאניו, מנהיג מפלגת האיכרים ברומניה ומתנגד לקומוניסטים) – מעין אפוזיציה ראשית לתוכניותיהם בקרב היהודים. הם הצליחו לפצל את ההתאחדות ולהקים ארגון מקביל חדש, 'דמוקרטי', בעזרת כמה מעוזריו הקרובים של פילדרמן, זלצר-סאראציאנו, דדו רוזנקרנץ ואחרים. לקראת סוף 1947 הושם קץ לפעילותו של הארגון. בתקופה הקצרה שבין סתיו 1944 לחיסול הארגון ב-1947 עשתה ההתאחדות הכול כדי להעניש את פושעי המלחמה הרומנים, להחזיר ליהודים את זכויות האזרח, ולשלב מחדש את שארית הפליטה בחיי הכלכלה. ביחוד פעלה ההתאחדות להחזיר ליהודים את הרכוש השדוד, ואף זכתה בכך בהצלחה מסויימת, דבר שנגד את עמדתה של המפלגה הקומוניסטית ושל הקומוניסטים היהודים, שביקשו להימנע מלפגוע במאות אלפי הרומנים שנהנו משוד היהודים. ז'אן אנצ'ל)